

Les Illes Balears cap al Residu Zero

Fundació prevenció
residus i consum

Rezero

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

SITUACIÓ ACTUAL
I INDICADORS PER A LA TRANSICIÓ

OCTUBRE 2019

Prevenció i
generació de
residus

Gestió i
tractament de
residus

Consum

Responsabilitat
ampliada del
productor

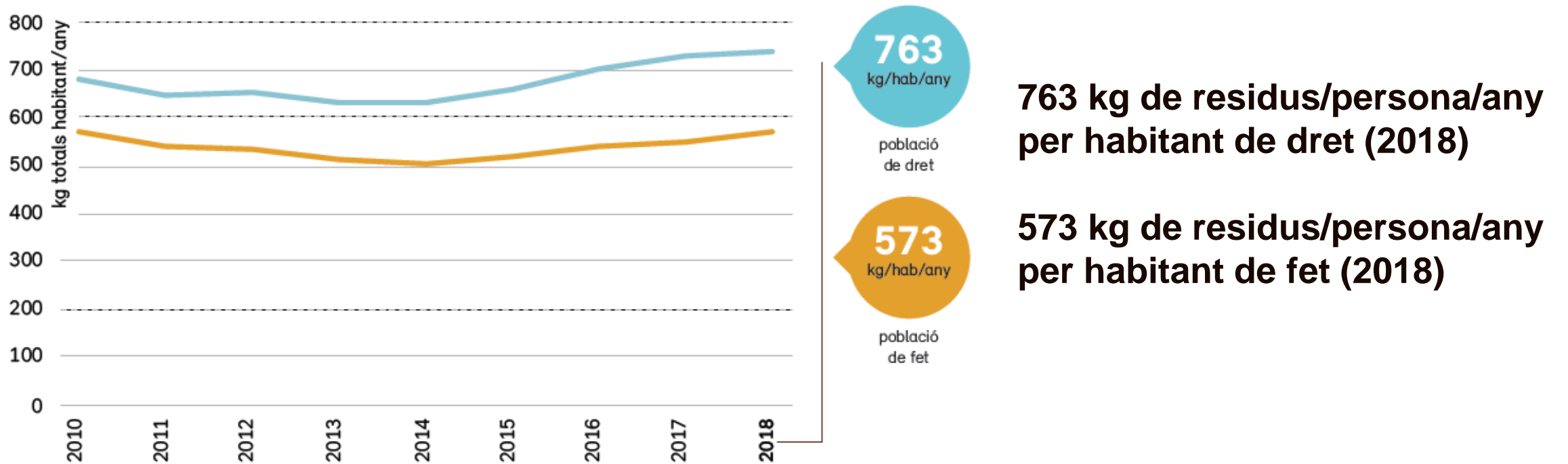
Política municipal

Les Illes Balears cap al Residu Zero

Bloc I Prevenció i generació de residus

Les polítiques de prevenció de residus són insuficients i la producció de residus segueix augmentant.

Evolució de la quantitat de residus municipals generats a les Illes Balears (2010-2018)

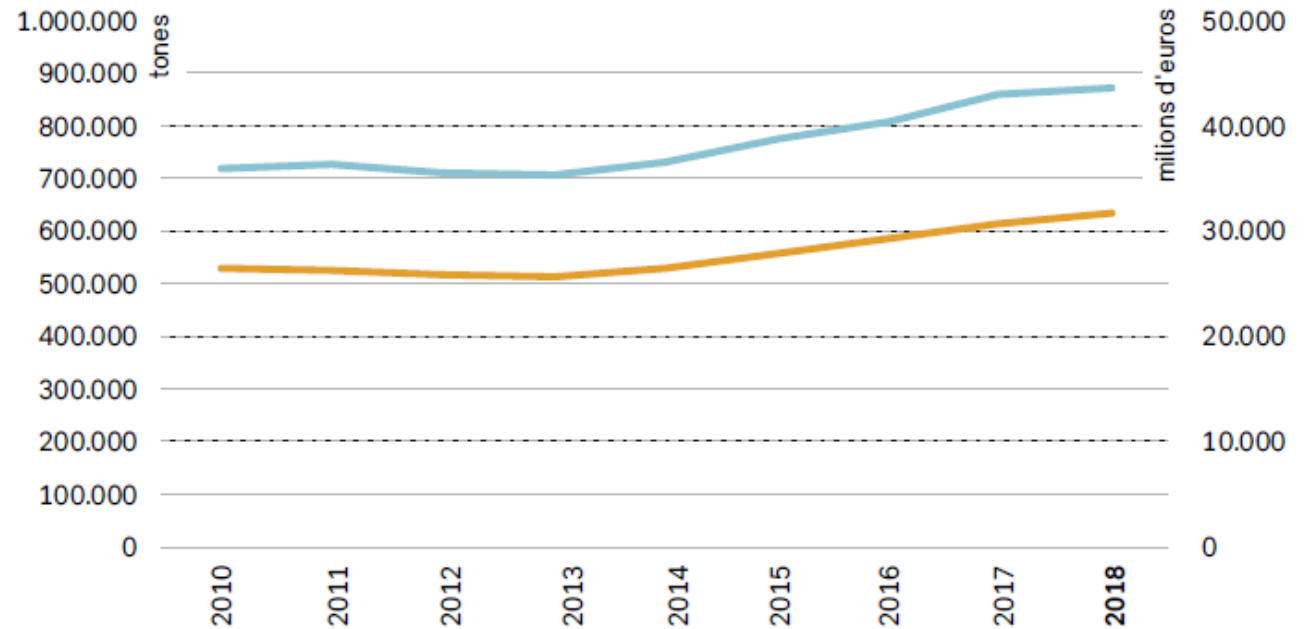
Font: Govern de les Illes Balears. Conselleries de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. IBESTAT, Institut d'estadístiques de les Illes Balears

Les Illes Balears cap al Residu Zero

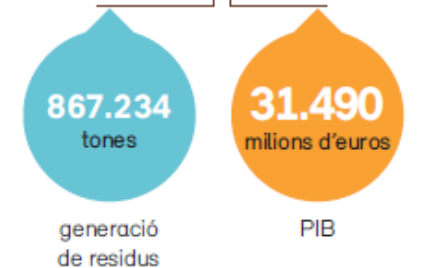
Bloc I Prevenció i generació de residus

Resulta evident que l'objectiu europeu de desacoblament entre la riquesa i la producció de residus no es compleix, fet que evidencia la manca d'efectivitat de les polítiques de prevenció de residus per part de les diferents administracions competents:

Evolució de la generació de residus i el PIB anual a les Illes Balears (2010-2018)

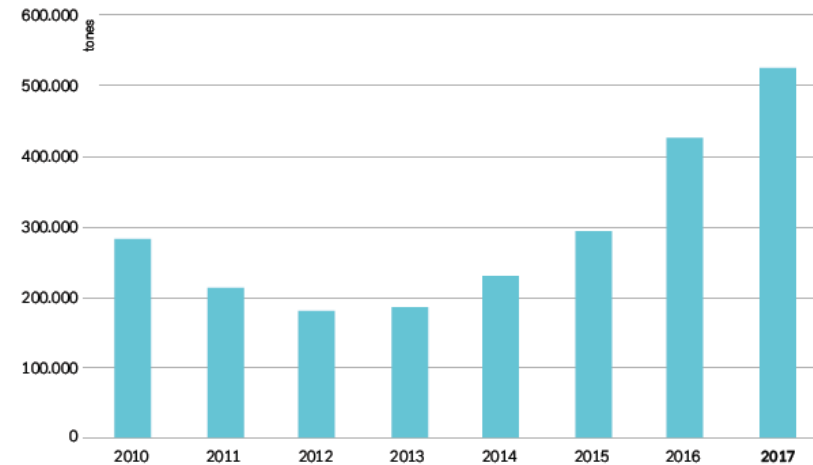
Font: Institut Nacional d'Estadística, Govern de les Illes Balears i Conselleries de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

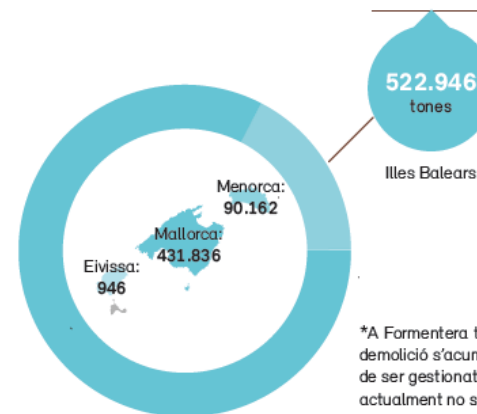
En els últims 5 anys els residus de la construcció han augmentat un 180%

→ L'any 2018, la pressió constructora sobre el sòl rústic va batre el rècord d'autoritzacions dels últims 18 anys, amb 613 permisos només a Mallorca.

Evulció de la quantitat de residus de la construcció transportats a les plantes públiques de tractament (2010-2017)

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria medi ambient, agricultura i pesca

*A Formentera tots els residus de construcció i demolició s'acumulen en un espai habilitat per tal de ser gestionats correctament en un futur, però actualment no s'estan comptabilitzant les tones de residus recollides.

Les Illes Balears cap al Residu Zero

Bloc I Prevenció i generació de residus

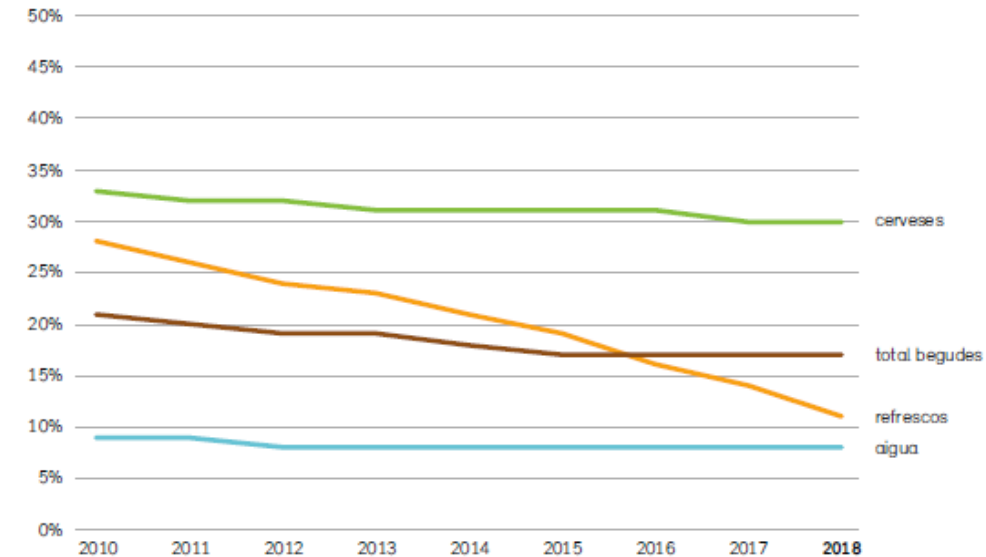
Envasos (2018) = 17%

Caiguda d'un 3% respecte el 2010

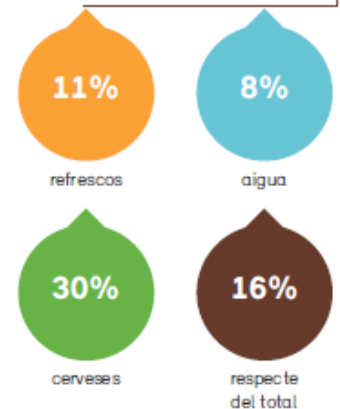
La quota d'envasos reutilitzables en el sector de les begudes de cervesa, refrescos i aigua no ha deixat de disminuir.

Evolució de la quota d'envasos reutilitzables (aigua, refrescos i cerveses) respecte del total d'envasos comercialitzats a les Illes Balears (2000-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la consultora Canadian i fent estimacions realitzades a partir de les dades estatals.

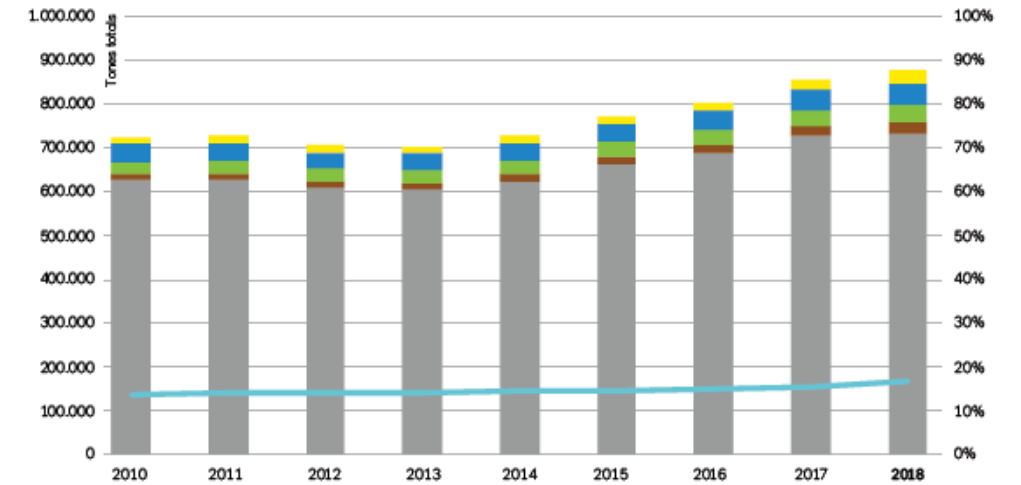
Les Illes Balears cap al Residu Zero

Bloc II La recollida selectiva

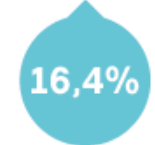
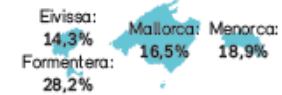
La recollida selectiva es manté estancada en nivells baixos

Evolució de la quantitat de residus totals recollits en tones així com el percentatge de recollida selectiva sobre el total de residus generats anualment a les Illes Balears (2010-2018)

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca i Conselleries de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

* La fracció Altres inclou els residus recollits a les deixalleries i altres canals segons dades disponibles

recollida selectiva respecte al total de les Illes Balears

→ **QUANTITAT**

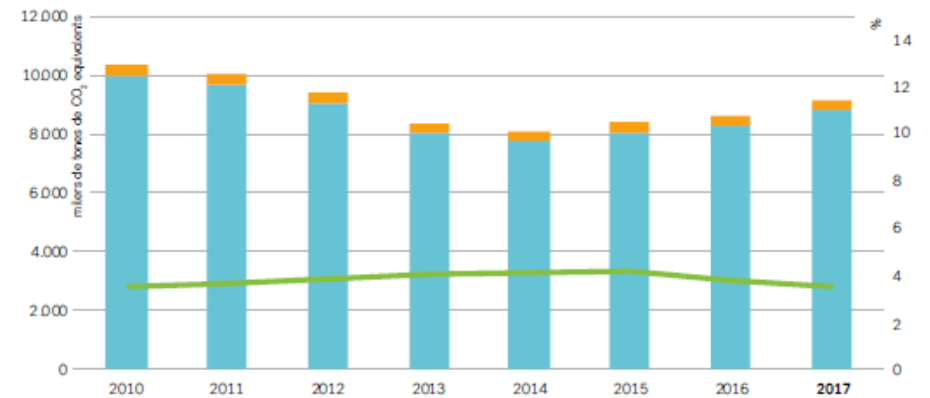
- La recollida selectiva es troba força estancada, augmentant tan sols un 3% en els darrers vuit anys.
- La quantitat de rebuig produït per persona i any creix anualment. L'any 2018 es situa en 628 kg/hab/any per habitant de dret.
- La fracció orgànica és la principal en pes generada (entre un 30 – 42,7% segons la bossa tipus), però la fracció orgànica recollida selectivament l'any 2018 només representava un 2,8%.

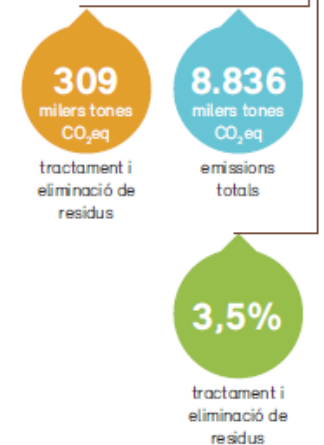
El 3,5% del total de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle a les Illes Balears venen derivats del tractament i gestió dels residus

→ Aplicant correctament la jerarquia de residus, apostant per mesures que promoguin la gestió dels residus el més a prop possible del punt de generació i aplicant el principi de proximitat, es podria reduir la generació d'emissions de gasos amb efecte d'hivernacle en aquest sector.

Evolució de les emissions de gasos amb efecte hivernacle en milers de tones de CO₂ equivalents totals i les provinents del tractament i eliminació de residus, així com el percentatge que aquestes representen sobre el total de les Illes Balears (2010-2017)

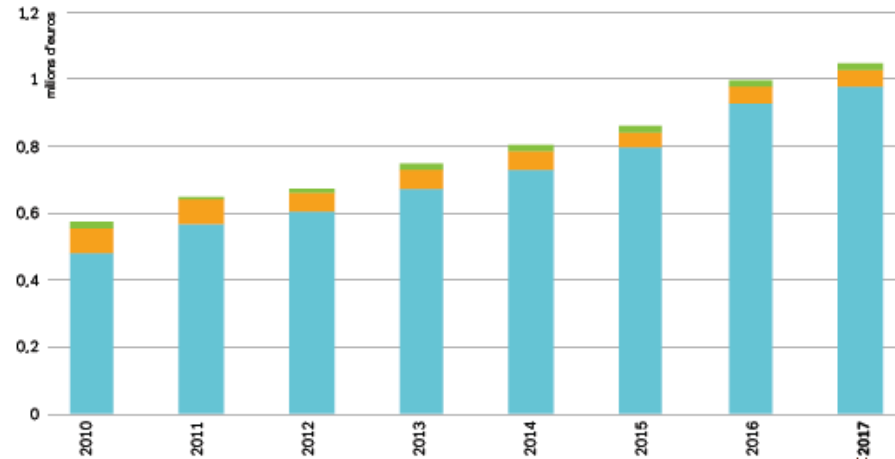

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca

Les alternatives de consum conscient continuen creixent.

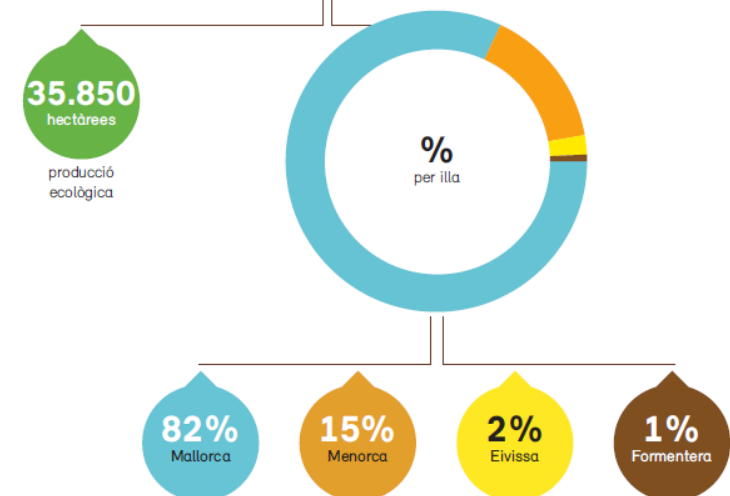
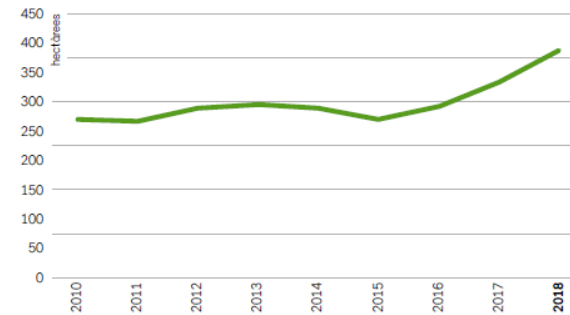
Evolució estimada de les vendes de productes de comerç just a les Illes Balears (2010-2017)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Coordinació Estatal de Comerç Just i Setem

Evolució de la superfície destinada a la producció ecològica a les Illes Balears (2010 - 2018)

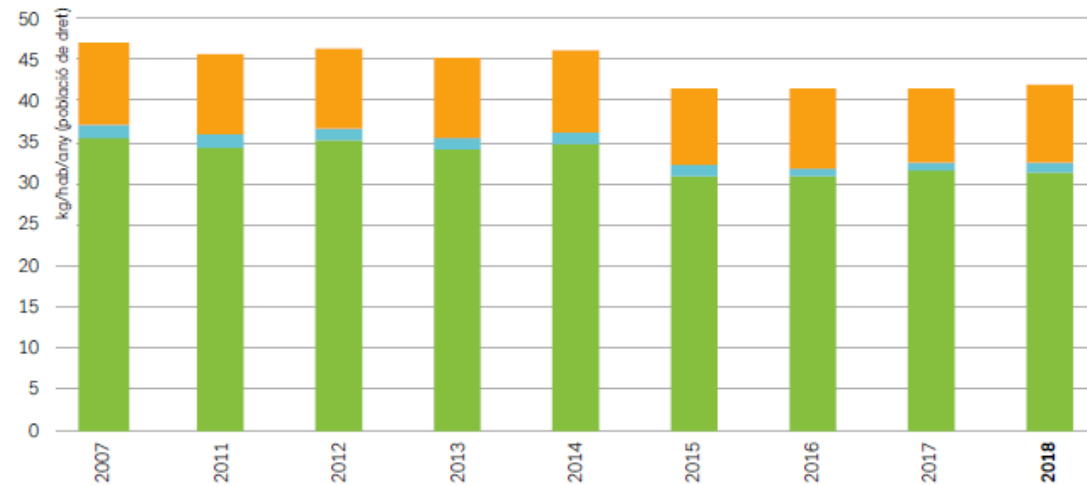
L'elecció de què consumim és també molt determinant dels impactes sobre els ecosistemes (emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH), consum d'aigua o extracció de recursos naturals).

- S'observa un augment constant de les opcions alternatives de consum, com el comerç just i la producció ecològica.
- En el cas del comerç just el volum de negoci s'ha multiplicat gairabé per 2 i cal destacar que el consum de productes alimentaris és el que més a crescut.
- Les hectàrees dedicades a la producció ecològica han augmentat un 28% durant els últims 8 anys.

El sobre consum de carn augmenta l'impacte sobre el canvi climàtic

- L'agricultura i la ramaderia és responsable del 2,2% de les emissions globals de gasos d'efecte hivernacle.
- El consum de carn a les Illes Balears és de 42,3 kg/hab/any.
- Són suficients 33 kg/any de carn magra per a una alimentació sana i equilibrada. El sobre consum posa més pressió sobre els ecosistemes

Evolució de la quantitat de carn consumida a les Illes Balears per habitant i any pels principals grups de productes càrnics (2010-2018)

Font: MAPAMA. Base de dades del consum en llars.

Els fabricants no tenen prou en compte els aspectes ambientals a l'hora de dissenyar els seus productes

- La responsabilitat ampliada del productor (RAP), un dels pilars de la política ambiental de la UE, es basa en que el productor s'ha de fer responsable de la gestió dels residus dels productes que posa al mercat.
- Actualment només el 50% dels residus de productes estan subjectes a sistemes d'aquest tipus que han donat resultats diversos quant a reducció de residus i reciclatge. Els més coneguts són els envasos (Ecoembes i Ecovidrio) però també n'hi ha de piles, aparells elèctrics o pneumàtics.
- La resta de residus no estan coberts per cap tipus de sistema de responsabilitat del productor per la qual cosa el disseny dels productes i la seva gestió com a residus resta únicament a les mans de les empreses que els produeixen.

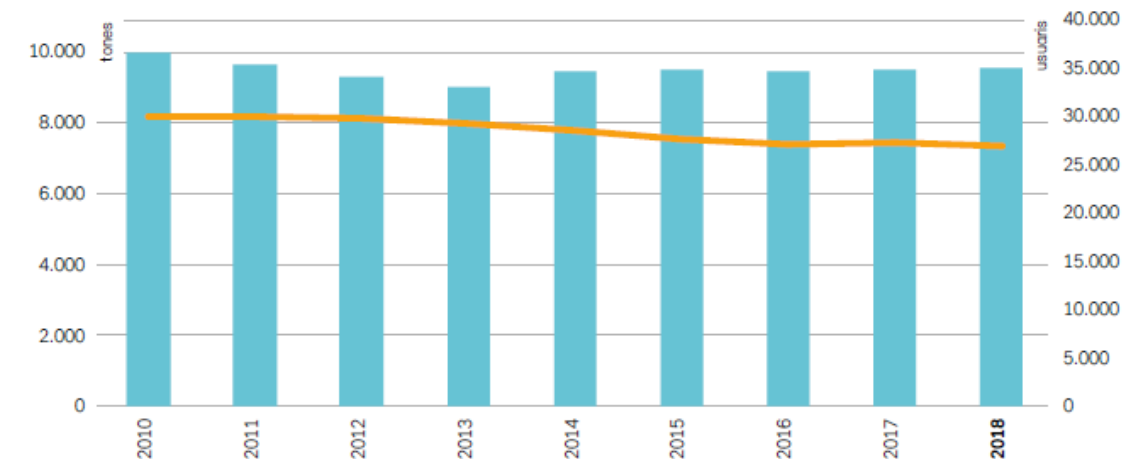
Les Illes Balears cap al Residu Zero

Bloc IV Responsabilitat Ampliada del Productor

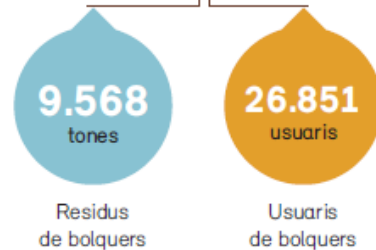
L'1,3% dels residus recollits com a fracció resta són bolquers d'un sol ús.

- Actualment la seva destinació són les instal·lacions de tractament finalista perquè no es poden reciclar.
- Els bolquers d'un sol ús tenen una alternativa reutilitzable

Evolució del consum estimat de bolquers d'un sol ús a les Illes Balears en tones i en relació al nombre d'usuaris (2010-2018)

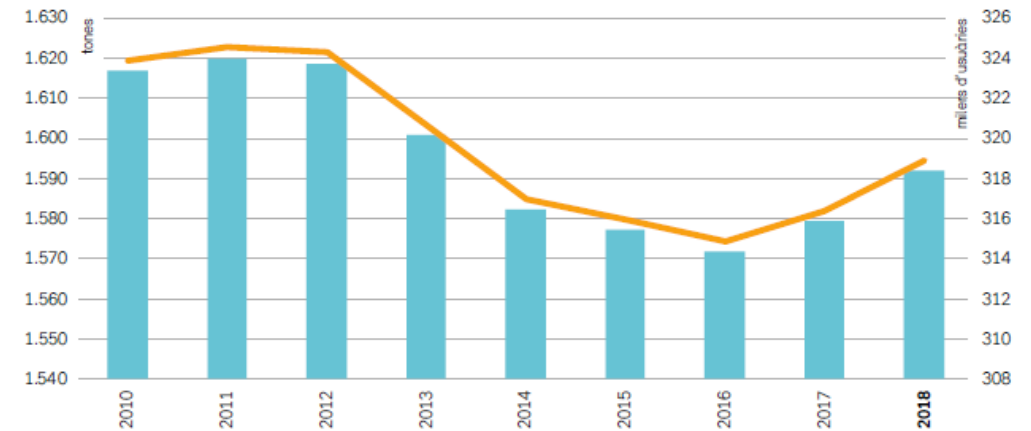
Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Alimarket*
*S'ha considerat la població de 0 a 2 anys

S'estima que una dona utilitza al voltant de 16.000 productes menstruals al llarg de la seva vida

- Els productes menstruals d'un sol ús contenen plàstics (el 90% de la composició de les compreses són plàstics)
- Quan aquests productes són inadequadament llençats als sistemes sanitaris, acaben sent eliminats en plantes de tractament d'aigua o abocats al mar.
- Els productes menstruals d'un sol ús tenen una alternativa reutilitzable

Evolució del consum estimat de productes menstruals d'un sol ús a les Illes Balears en tones i en relació al nombre d'usuaris (2010-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de IBESTAT i mitjanes de consum de productes menstruals*

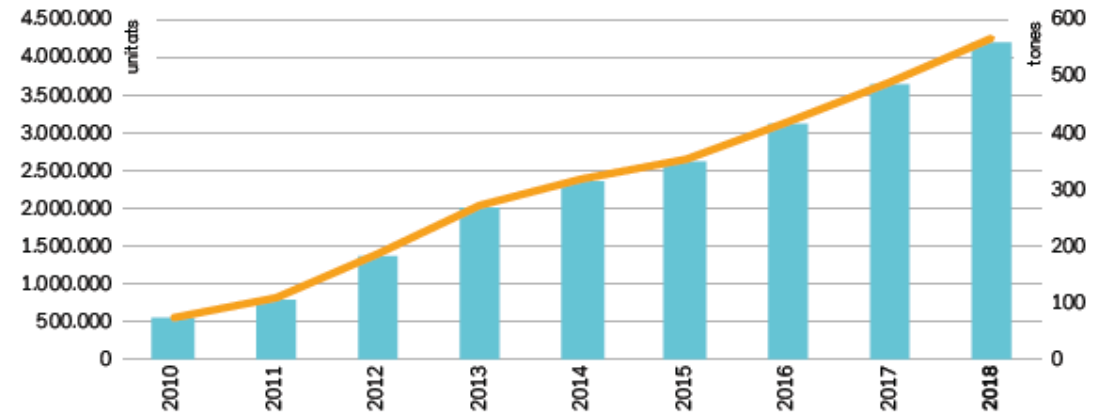
*S'ha considerat que les dones en edat reproductiva es troben entre els 14 i 49 anys

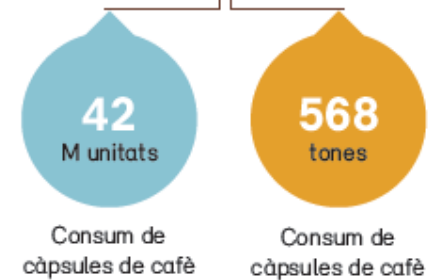
Encara s'introdueixen i promocionen productes d'usar i llençar

→ El consum de càpsules de café ha augmentat un 650% en els últims 8 anys.

Evolució de la quantitat estimada de café venut en format càpsula a Balears (2010-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Alimarket

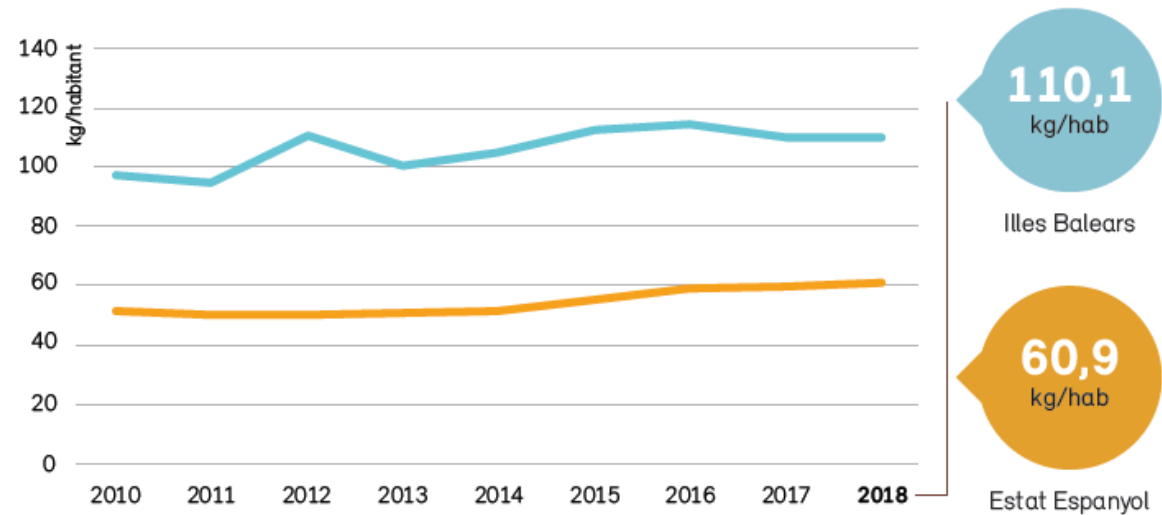
Les Illes Balears cap al Residu Zero

Bloc IV Responsabilitat Ampliada del Productor

El consum d'aigua mineral és el més alt de tot l'estat Espanyol.

→ El consum d'aigua mineral a les Illes Balears és un 80% superior a la mitjana de consum de l'estat Espanyol.

Evolució de la quantitat d'aigua mineral consumida per càpita a les Illes Balears i a l'estat Espanyol (2010-2018)

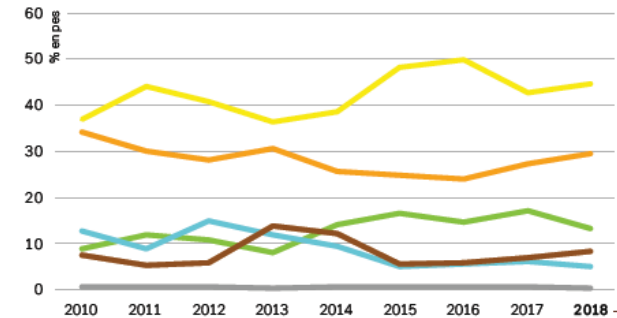
Font: Govern d'Espanya (Ministeri d'agricultura, pesca i alimentació) i IBESTAT.

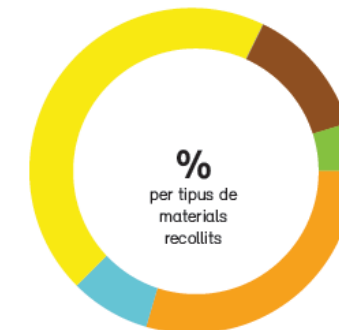
L'any 2004 el Govern Balear va posar en marxa un servei de netjea del litoral

→ Els residus plàstics solen ser els més abundants (44,7% en pes l'any 2018).

Evolució de la composició de les deixalles flotants recollides pel servei de netjea de mar de les Illes Balears (2010-2018)

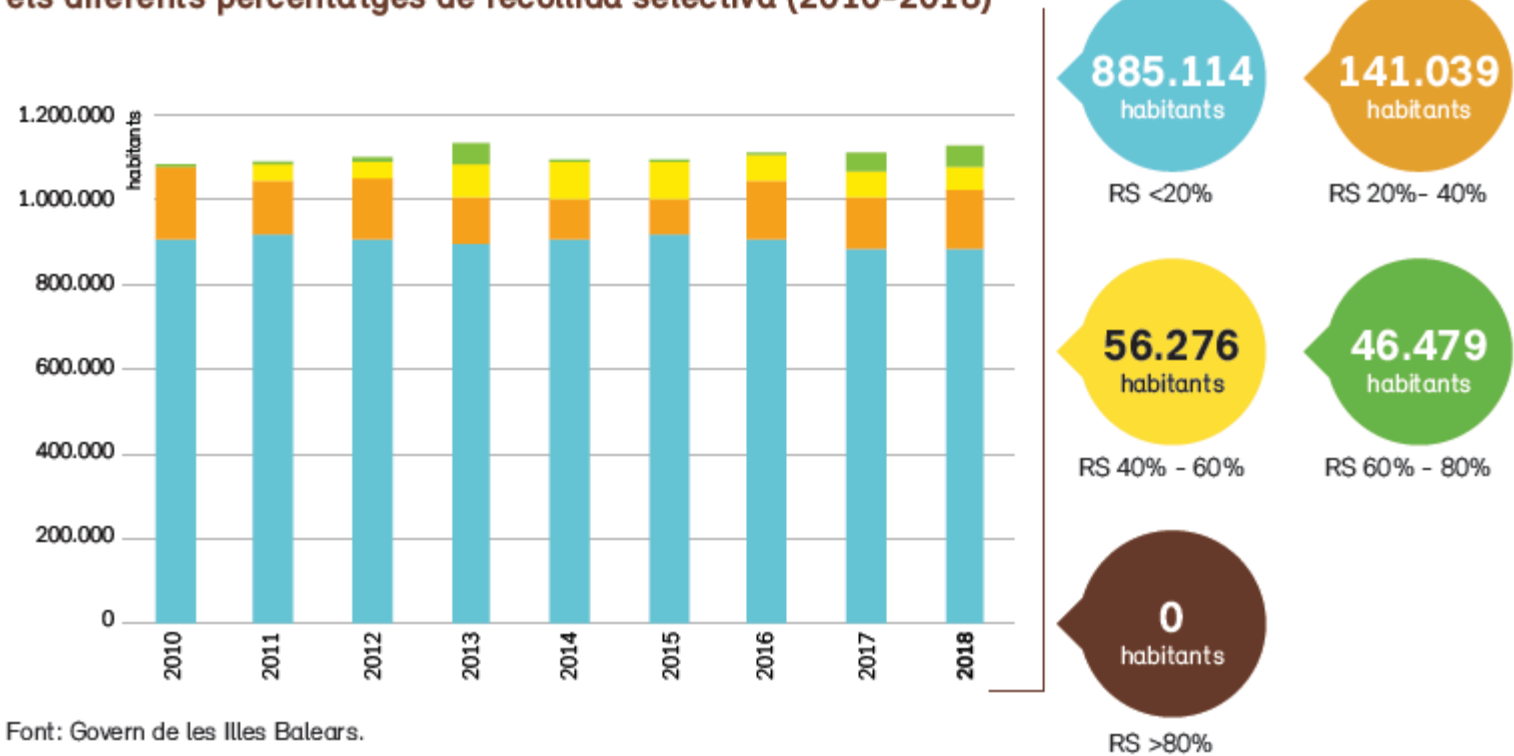

Font: Memòria del Centre de Coordinació de Neteja del Litoral de las Illes Balears

El 78,5% de la població de les Illes Balears viu a municipis on la recollida selectiva està en nivells inferiors al 20%

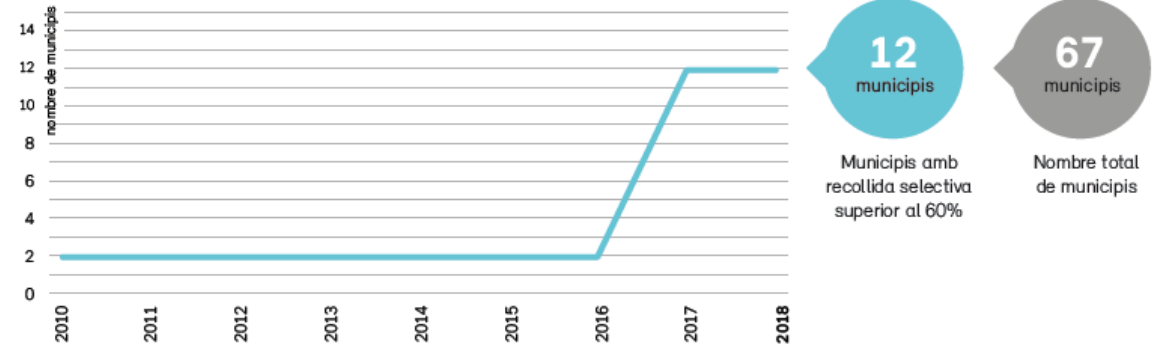
Evolució de la població de les Illes Balears que viu en municipis amb els diferents percentatges de recollida selectiva (2010-2018)

Els municipis que aposten per sistemes d'individualització tenen millor resultats

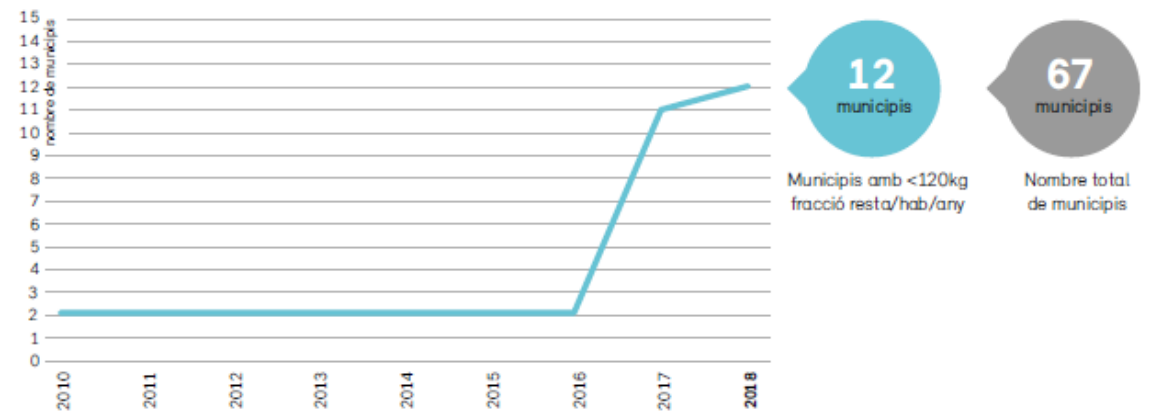
- Només 12 municipis estan recollint menys de 120kg/hab/any de resta.
- Només 12 municipis tenen una recollida selectiva superior al 60%.

Evolució del nombre de municipis de les illes Balears que presenten un percentatge superior al 60% de recollida selectiva (2010-2018)

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleries de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. IBESTAT, Institut d'estadístiques de les Illes Balears

Evolució del nombre de municipis de les illes Balears que recullen menys de 120 kg de fracció resta per habitant i any (2010-2018)

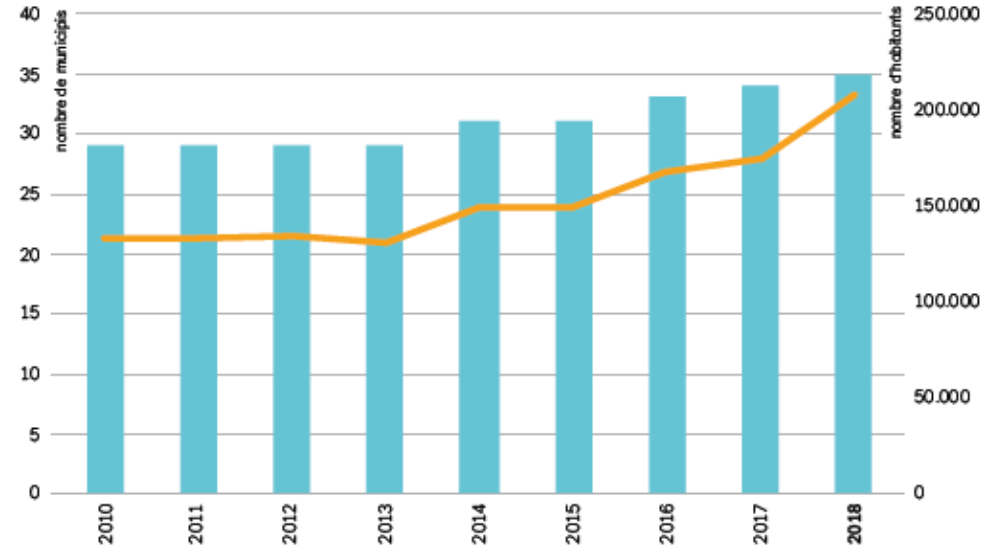

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleries de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

La implantació de sistemes de gestió de residus com el porta a porta ha anat creixent en els últims anys

- 35 municipis tenen implantat el sistema porta a porta total o parcialment.
- En termes de població, els municipis on està implantat total o parcialment la recollida porta a porta només representa un 18%.

Evolució del nombre de municipis de les Illes Balears que disposen del sistema de recollida de residus porta a porta (2010-2018)*

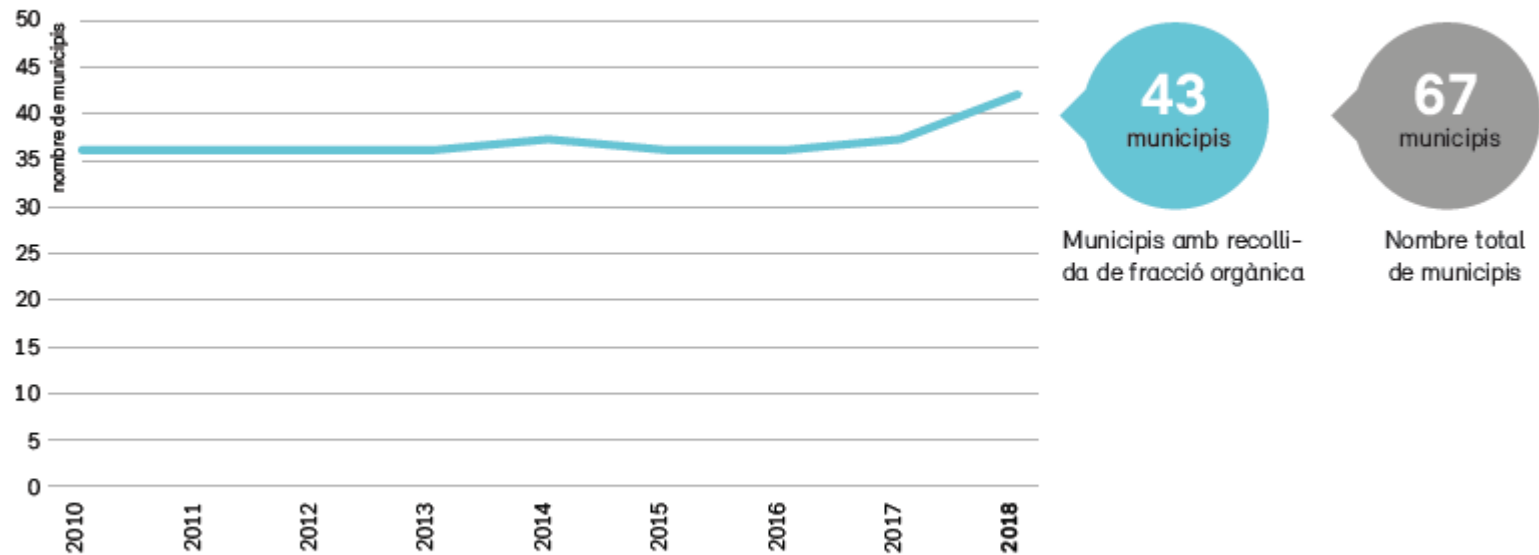

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleries de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. IBESTAT, Institut d'estadístiques de les Illes Balears

Només el 63% dels municipis de les Illes Balears recullen selectivament els bioresidus

Evolució del nombre de municipis de les Illes Balears que disposen de recollida de fracció orgànica municipal (2010-2018)

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleries de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

Les Illes Balears cap al Residu Zero

Propostes per avançar cap al residu zero

Les dades i tendències de producció de residus exposades a l'informe confirmen la urgència en l'aplicació de mesures legals, instruments i mecanismes que facilitin una transició cap a un model de producció i consum que redueixi l'explotació de recursos naturals i que permeti la reintroducció dels residus com a matèria primera a la indústria i l'agricultura de les Illes Balears.

→ Es proposen actuacions en 4 àmbits.

La correcta implantació de la Llei 8/2019, de 19 de febrer, de residus i sòls contaminants de les Illes Balears

Els aspectes de la Llei que es consideren prioritaris de desenvolupar són:

- Vetllar per l'acompliment de l'obligatorietat de recollida selectiva de la fracció orgànica al 100%.
- La reducció efectiva del malbaratament alimentari i la promoció d'un pacte social per a la reducció del malbaratament.
- Implementar la regulació de la venda i la distribució d'elements d'un sol ús (Bosses, safates, tassons, vaixella, canyeta, bastonets, maquinetes d'afaitar, tòners, etc.) en el mercat balear, en les dependències públiques i en els esdeveniments públics i festius.

Les Illes Balears cap al Residu Zero

Propostes per avançar cap al residu zero

La correcta implantació de la Llei 8/2019, de 19 de febrer, de residus i sòls contaminants de les Illes Balears

- Aprovació d'un reglament per a la prevenció de residus generats en esdeveniments públics.
- Desenvolupament dels instruments i recursos que permetin i afavoreixin la reutilització tot promovent l'envàs reutilitzable, la venda a granel i els béns i serveis duradors.
- Revisió i actualització del marc legal referent a la venda de productes a granel.
- Desenvolupament dels mecanismes i dotació dels recursos necessaris per poder analitzar i avaluar, l'acompliment dels objectius de prevenció, recollida i reciclatge per part dels sistemes de responsabilitat compartida

La correcta implantació de la Llei 8/2019, de 19 de febrer, de residus i sòls contaminants de les Illes Balears

- Compensació a les administracions per la totalitat dels costos de gestió dels envasos inclosos la part proporcional dels recollits no selectivament i dels procedents de les neteges viàries i altres espais com platges.
- Implantació dels sistema de dipòsit, devolució i retorn (SDDR) per a determinats envasos de begudes per a facilitar la recuperació dels envasos reutilitzables.
- Establiment de sistemes de dipòsit o recompra per RAEE, el tèxtil, els voluminosos, les burilles, les piles no recarregables, les càpsules de cafè, etc.
- Implantació del contenidor multimaterial

Les Illes Balears cap al Residu Zero

Propostes per avançar cap al residu zero

La correcta implantació de la Llei 8/2019, de 19 de febrer, de residus i sòls contaminants de les Illes Balears

- Valorar, en el marc competencial balear, la introducció de mesures per restringir l'augment del sobreenvasat i els envasos superflus.
- - Establiment d'una fiscalitat específica per a productes fets amb materials reciclats.
- Desenvolupament reglamentari per a l'establiment del cànon
- Creació de l'Ens de residus, el Fons de gestió i l'oficina de prevenció de residus.

Una nova política municipal de gestió preventiva

- Implantar i/o millorar la recollida selectiva de la fracció orgànica i fer obligatori l'ús de la bossa compostable
- Prioritzar sistemes com ara la recollida porta a porta, sistemes de pagament per generació, tancament de contenidors i les recollides comercials específiques.
- Aplicar el principi de proximitat en implantar mesures que promoguin la gestió dels residus.
- Implantar mesures per a la reducció efectiva del malbaratament alimentari.
- Garantir els serveis de deixalleries als ciutadans i desenvolupar tasques de reutilització i preparació per a la reutilització.

Una nova política municipal de gestió preventiva

- Fer visible per al ciutadà les taxes i costos de la gestió dels residus.
- Implementar l'administració sense paper.
- Implantar sistemes d'incentiu o bonificació econòmica que promoguin activitats de reparació i reutilització.
- Bonificar sobre la taxa de residus a aquells comerços que redueixin o eliminin els envasos d'un sol ús.
- Realitzar o subvencionar compres públiques d'elements reutilitzables com la vaixela reutilitzable, els bolquers i elements d'higiene íntima, els filtres d'aigua, etc.

Una nova política municipal de gestió preventiva

→ En els processos de contractació pública:

→ Incorporar criteris de prevenció de residus, foment de la reutilització i consum responsable.

→ Adquirir productes de segona mà

→ Ús obligatori de l'ús de productes de neteja naturals i/o ecològics

Les Illes Balears cap al Residu Zero

Propostes per avançar cap al residu zero

Impuls d'una política de R+D+I en prevenció de residus

- Augmentar la quantitat i qualitat de la informació disponible sobre la generació de residus, els seus impactes ambientals i el consum de productes.
- Desenvolupar bases de dades i anàlisis de cicle de vida –ACV- de materials en l'àmbit balear.
- Establiment de les condicions tècniques sota les quals un producte es classifica com a compostable o biodegradable.
- Desenvolupar un programa de caracteritzacions de les recollides (domiciliàries i comercials) i de la fracció resta.
- Desenvolupar una anàlisi periòdica sobre la relació entre els patrons de vida i de consum i la producció de residus.
- Desenvolupar nous productes sota criteris d'ecodisseny.

Promoció de campanyes generalitzades d'educació ambiental

→ Campanyes generalitzades i mediàtiques de sensibilització ambiental que assenyalin l'origen dels problemes de l'excés de residus, les afectacions ambientals i socials del consum actual i que aportin alternatives i solucions. Fugir de la culpabilització constant cap a la ciutadania.

Rezero

Fundació prevenció
residus i consum

Más información:

Rosa Garcia

rosag@rezero.cat

936 686 107

www.rezero.cat